

ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ ДИЗАЙНУ І МИСТЕЦТВ

Факультет	Образотворче мистецтво	Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Кафедра	Кафедра теорії і історії мистецтв	Рік навчання	1
Галузь знань	02 Культура і мистецтво	Вид дисципліни	професійної та практичної підготовки.
Спеціальність	023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація	Семестри	2

Теорія мистецтв

(Аналіз творів мистецтва. Живопис)

Семестр 2 (весна 2021)

1 лютого — 15 травня

Викладач	Мельничук Людмила Юріївна, кандидат мистецтвознавства
E-mail	ludme11@ukr.net
Заняття	<u>Семестр 2</u> За розкладом
Консультації	П'ятниця 12.20–13.00
Адреса	к. 205, поверх 2, корпус 3, вул. Мистецтв, 11
Телефон	057 706-02-81 (кафедра)

КОМУНІКАЦІЯ З ВИКЛАДАЧЕМ

Поза заняттями офіційним каналом комунікації з викладачем є *Telegram*-чат групи. Контрольні, самостійні роботи для рубіжного контролю у випадку дистанційного навчання мають бути надіслані на пошту викладача. Умови листування: 1) в *темі* листа обов'язково має бути зазначена назва дисципліни (скорочено — ІЗМ) і курс – 1М), в полі тексту листа позначити, хто звертається; 3) файли підписувати таким чином: *прізвище_завдання*. *Розширення: текст — docx, ілюстрації — jpeg, pdf.*

Можливе листування у *Telegram*.

ПЕРЕДУМОВИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Знання «Історія зарубіжного мистецтва», «Історія світової культури», «Міфологія» тощо.

НАВЧАЛЬНІ МАТЕРІАЛИ

Альбоми, книги з історії образотворчого мистецтва, ілюстративний матеріал згідно тем курсу, сайти провідних музеїв світу, України, Харківського художнього музею.

Методичне забезпечення

Анализ и интерпретация произведения искусства: навч. посібник / Н.А. Яковлева, Е.Б. Мозговая и др. М., 2005.

ПОСИЛАННЯ НА МАТЕРІАЛИ

Сайти провідних музеїв світу, України, Харківського художнього музею

Музеї Ватикану - m.museivaticani.va

Галерея Уффіці (Флоренція) - uffizi.it

Лувр - louvre.fr/en/visites-en-...

Британський музей - britishmuseum.org

Музей Прадо - museodelprado.es/the-collect..

Музей мистецтв ім.. Ханенків, Київ khanenkomuseum.kiev.ua

Музей східного і західного мистецтва, Одеса museum.odessa.ua

Національний художній музей України old.namu.kiev.ua

Національний музей ім.. Шептицького у Львові nml.com.ua

Харківський художній музей artmuseum.kh.ua

НЕОБХІДНЕ ОБЛАДНАННЯ

Комп'ютерна техніка (ноутбук, планшет тощо) з можливістю виходу до мережі Інтернет, екран. Програми, необхідні для виконання завдань: Microsoft Word, сайти музеїв світу і України

МЕТА Й ЗАВДАННЯ КУРСУ

Метою викладання навчальної дисципліни «Теорія мистецтв» є формування необхідної наукової бази та понятійного апарату; навичок образно-стилістичного аналізу, систематизації та класифікації художніх творів.

Основними *завданнями* вивчення дисципліни «Теорія мистецтв» є вивчення особливостей створення і розвитку художнього образу, мистецтвознавчий образно-стилістичний аналіз творів мистецтва, інтерпретація творів мистецтва, проблематика мистецтвознавства тощо.

Загальні компетентності: - Здатність зберігати і примножувати культурно-мистецькі, моральні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство. - Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. - Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій. - Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

Фахові компетентності - Здатність розуміти базові теоретичні та практичні закономірності створення цілісного продукту предметно-просторового та візуального середовища. - Здатність володіти основними класичними і сучасними категоріями та концепціями мистецтвознавчої науки. - Здатність інтерпретувати смисли та засоби їх втілення у мистецькому творі. - Здатність використовувати професійні знання у

практичній мистецтвознавчій діяльності.

ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ: – Виявляти сучасні знання і розуміння предметної галузі та сфери професійної діяльності, застосовувати набуті знання у практичних ситуаціях. – Застосовувати знання з історії мистецтв у професійній діяльності, впроваджувати український та зарубіжний мистецький досвід. – Трактувати формотворчі засоби образотворчого мистецтва, декоративного мистецтва, реставрації як відображення історичних, соціокультурних, економічних і технологічних етапів розвитку суспільства, комплексно визначати їхню функціональну та естетичну специфіку у комунікативному просторі. – Володіти фаховою термінологією, теорією і методикою образотворчого мистецтва, декоративного мистецтва, реставрації мистецьких творів. - Аналізувати, стилізувати, інтерпретувати та трансформувати об'єкти для розроблення композиційних рішень, аналізувати принципи морфології об'єктів живої природи, культурно-мистецької спадщини і застосовувати результати аналізу при формуванні концепції твору та побудові художнього образу

ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

На вивчення навчальної дисципліни «Теорія мистецтва» відводиться 90 годин (45 год. аудиторної роботи – 24 лекційних і 21 семінарських занять і 45 год. самостійної роботи) для студентів денної форми навчання; 11 год. аудиторної роботи і 79 год. самостійної роботи для студентів заочної форми навчання / 3 кредита ECTS.

Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 3. «Художній образ і твір мистецтва»

Тема 1. «Вступ до курсу. Створення і сприйняття художнього образу.

Інтерпретація твору»

Створення художнього образу як процес творчості. Художній образ і твір мистецтва.

Образно-змістовна структура твору. Об'єктивні та суб'єктивні фактори образності.

Інтерпретація твору. Художній образ в авторській інтерпретації, у сприйнятті сучасників і нащадків. Художня критика.

Тема 2. «Художній твір в мистецькому контексті»

Художній образ світу і художня картина світу. Жанрова типологія мистецтва.

Художній стиль, напрямок, течія. Національна школа.

Художній метод. Творча манера, почерк.

Новаторство, традиція в мистецтві.

Тема 3. «Художній твір в соціокультурному контексті»

Мистецтво і природний простір. Час.

Митець і публіка. Сприйняття художнього образу як процес сотворчості (враження, вербалізація враження).

Зображення і глядач. Раціональний аналіз та емоційне сприйняття.

Як працювати з твором мистецтва.

Форма рубіжного контролю –модульна контрольна робота.

Змістовий модуль 4. «Структурні елементи стилістичного аналізу твору»

Тема 4. «Художній твір. Види аналізу. Опис твору».

Методи і способи аналізу творів мистецтва. Культурно-історичний, формально-стилістичний, іконографічний методи, знавецтво в мистецтвознавстві. Г. Вольфлін про стиль та основні поняття в мистецтві. Фрідлендер про метод знавецтва. Варбурзька школа. Е. Панофський про іконологію та іконографію.

Принципи та прийоми опису мистецького твору. Галузі застосування опису (музейна документація, експертиза і т.ін.). Структура опису в музейній документації (Каталоги. Інвентарні книги, інвентарні картки. Уніфіковані паспорти, наукові картки). Каталожні дані.

Приклади опису в мистецтвознавчій літературі.

Тема 5. «Формальний аналіз. Композиція. Ритм. Перспектива».

Форма-функція-образ. Формат. Регулярне поле. Візуальне сприйняття об'ємної форми: засоби визначення „верху” та „низу”. Композиційна схема. Принципи розташування елементів зображення у просторі.

Симетрія. Ритм і зміст.

Перспектива – простір. Види перспективи. Рух – атрибут простору та форми. Статика, динаміка. Просторова вісь. Лінія горизонту. Просторові концепції.

Приклади аналізу в мистецтвознавчій літературі. Порівняльний аналіз.

Тема 6. «Рисунок. Колорит»

Рисунок – форма. Види контурів. Пропорція.

Світло і тінь. Аналіз освітлення у творі мистецтва.

Мова колориту. Колір, тон, теплі та холодні кольори. Символіка кольорів в мистецтві. Домінанта кольору в картині. Контраст. Вплив світла і тіні на колір предмету. Прийоми аналізу колористичної гами.

Способи з'єднання фарб. Основні форми живописного мазка. Аналіз фактури живописного твору.

Приклади аналізу в мистецтвознавчій літературі. Порівняльний аналіз.

Тема 7. «Сюжет, тема, ідея художнього твору»

Цілісне сприйняття художнього образу. Композиція твору. Об'єкт, предмет зображення.

Мова мистецтва та сюжет, тема, ідея. Композиційний центр.

Приклади аналізу в мистецтвознавчій літературі. Порівняльний аналіз.

ФОРМАТ ДИСЦИПЛІНИ

Теми розкриваються шляхом лекційних, практичних занять. Самостійна робота спрямована на виконання практичних завдань (письмових і усних), конспектування фахової літератури. Зміст самостійної роботи складає пошук наукової інформації та її аналіз. Додаткових завдань для самостійної роботи не передбачено.

ФОРМАТ СЕМЕСТРОВОГО КОНТРОЛЮ

В межах кожного модулю передбачено рубіжні етапи контролю для студентів денної форми навчання, що здійснюються під час практичних занять (практичні завдання, виступи, усне опитування, тестування, практичні завдання, конспект джерел) та написання модульних контрольних робіт. Для студентів заочної форми навчання формами контролю є контрольна робота та тестування. Форма підсумкового контролю – **залік**.

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

Національна	Бали	ECTS	Національна	Бали	ECTS
відмінно	90–100	A	задовільно	64–74	D
			незадовільно	35–59	FX
добре	82–89	B	незадовільно (повторне проходження)	0–34	F
	75–81	C			

ПРАВИЛА ВИКЛАДАЧА

На заняттях студент має вести конспект лекцій, проявляти ініціативу стосовно навчання, вчасно виконувати усі завдання з курсу.

У разі відрадження, хвороби викладач має перенести заняття на вільний день за попередньою узгодженістю або заняття може провести інший викладач кафедри.

ПОЛІТИКА ВІДВІДУВАНОСТІ

Відвідування лекційних та практичних занять є обов'язковим. У разі пропуску занять через захворювання або інших поважних причин має бути відповідний документ (довідка від лікаря, з деканату). У таких випадках надається можливість виконання і оцінювання індивідуальних завдань.

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Студенти зобов'язані дотримуватися правил академічної доброчесності при написанні самостійних робіт, а також у доповідях на конференції або публікаціях.

Серія Інформаційних бюлетенів «Академічна доброчесність» за посиланням: <https://drive.google.com/drive/folders/1rx4IMRGOJdPhYbl-Y6EUcKCRd9jEeUc5?usp=sharing>

РОЗКЛАД КУРСУ

Весняний семестр

Дата, тиждень	Тема	Вид заняття	Зміст	Год	Рубіжний контроль	Деталі
1	1	Лекція	Вступ до курсу. Створення і сприйняття художнього образу. Інтерпретація твору	3		
2	2	Лекція	Художній твір в мистецькому контексті	3	Усне опитування	
3		Практичне заняття	Мистецтвознавчі джерела до курсу. Як вивчати твір мистецтва	3	Виступ на семінарі	Конспект джерел
4		Практичне заняття	Мистецький твір. Каталожні дані. Опис твору	3	Виступ на семінарі	
5	3	Лекція	Художній твір в соціокультурному контексті	3	Письмове завдання	Конспект джерел
6		Практичне заняття	Аналіз художнього образу. Евристичні питання	3	Виступ на семінарі	
7	4	Лекція	Структурні елементи стилістичного аналізу	2	тестування	Конспект джерел

			твору			
8	5	Лекція	Художній твір. Види аналізу.	3	Усне опитування	
9		Практичне заняття	Аналіз живописного твору. Композиція. Ритм. Перспектива	3	Виступ на семінарі Контрольна робота	Конспект джерел
10	6	Лекція	Формальний аналіз. Композиція. Ритм. Перспектива	3	тестування	
11	7	Лекція	Рисунок. Колорит	3	Усне опитування	Конспект джерел
12		Практичне заняття	Аналіз живописного твору. Рисунок. Колорит	3	Виступ на семінарі	
13	8	Лекція	Сюжет, тема, ідея художнього твору	3	Самостійна робота Письмове завдання	Конспект джерел
14		Практичне заняття	Цілісне сприйняття художнього образу. Сюжет, тема, ідея художнього твору	3	Виступ на семінарі	
15		Практичне заняття	Порівняльний аналіз творів мистецтва	3	Виступ на семінарі Контрольна робота	Конспект джерел

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Оцінка	Критерії оцінювання студентів
Незадовільно (2)	Студент однозначно характеризує мистецькі явища, володіє незначною частиною термінологічного мінімуму. Невиконання запланованого обсягу робіт, погана відвідуваність, пропуск рубіжного контролю
Задовільно (3)	Студент володіє навичками й уміннями, які дають змогу проаналізувати чи інтерпретувати окремі мистецькі явища, але не завжди вміє узагальнювати, виявляє недостатнє знання спеціальної художньої термінології. Студент в недостатньому обсязі опанував матеріал курсу, виконані роботи мають багато значних недоліків, погана відвідуваність лекцій і практичних занять.
Добре (4)	Студент усвідомлює зміст, проблематику завдань теорії мистецтва, але допускає несуттєві неточності у використанні спеціальної художньої термінології, трапляються поодинокі недоліки в інтерпретації художнього образу й аналізі творів образотворчого мистецтва; студент не завжди самостійно систематизує й узагальнює художній матеріал. Завдання курсу виконані подекуди невчасно
Дуже добре (4+)	Студент здатний узагальнювати й систематизувати матеріал з курсу, демонструє асоціативні зв'язки між творами образотворчого мистецтва, вміє застосовувати одержані знання для аналізу творів мистецтва, але допускає неточності і незначні помилки у викладенні матеріалу. Виконані всі завдання з курсу
Відмінно	Студент демонструє глибоке знання творів мистецтва, володіє мовою мистецтва у висновках та узагальненнях, розуміє особливості мистецтвознавчого підходу до явищ

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА**Базова**

1. *Арнхейм Р.* Искусство и визуальное восприятие. – М., 1974.
2. Берджер Дж. Як ми бачимо. Харків : IST Publishing, 2020
3. Білецький П.О. Мова образотворчих мистецтв. – К., 1973.
4. Бойлен А. Візуальна культура. Київ : ArtHuss, 2021.
5. *Вельфлин Г.* Основные понятия истории искусств – СПб., 1994.
6. Виппер Б.Р. Введение в историческое изучение искусства. – М., 1985.
7. Волков Н.Н. Цвет в живописи. – М., 1984.
8. Волков Н.Н. Композиция в живописи. – М., 1977.
9. Гризова И.А. Художественный образ как система. – Одесса, 1970.
10. Даниэль С.М. Искусство видеть. – Л., 1990.
11. *Панофский Э.* Перспектива как символическая форма. – М., 2001.

Допоміжна

1. Алпатов М.В. Композиция в живописи. Исторический очерк. – М.–Л., 1940.
2. Арсланов В.Г. Западное искусствознание XX века. – М., 2005.
3. Баксендолл М. Узоры интенции. Об историческом толковании картин. – М., 2003.
4. *Вельфлин Г.* Истолкование искусства. – М., 1915.
5. *Вельфлин Г.* Классическое искусство. – М., 1912.
6. Визер В.В. Живописная грамота. Основы искусства изображения. – СПб., 2006.
7. Визер В.В. Живописная грамота. Система цвета в изобразительном искусстве. – СПб., 2007.
8. Габричевский А.Г. Морфология искусства. – М., 2002.
9. *Гадамер Г.* Актуальность прекрасного. – М., 1991.
10. Даниэль С.М. Картина классической эпохи. – Л., 1986.
11. Елатомцева И.М. Теоретическое основание изобразительного искусства: структурные категории, виды, жанры. – Минск, 2007.
12. Кандинский В.В. Точка и линия на плоскости. – СПб., 2004
13. Мастера искусства об искусстве. Избранные отрывки из писем, дневников, речей и трактатов: в 7 т. – М., 1965–1970.

12. *Панофский Э.* Ренессанс и «ренессансы» в искусстве Запада. – М., 2006. Этюды по иконологии. – М., 2009.
13. Раушенбах Б.В. Геометрия картины и зрительное восприятие. – М., 1994.
14. Сурина М.О. Цвет и символ в искусстве, дизайне и архитектуре. – М., 2006.
14. Цойнгер Т. Учение о цвете. – М., 1971.
15. *Фридендер М.* Об искусстве и знаточестве / пер. с нем. – СПб., 2013.
15. Шашков Ю. П. Живопись и ее средства: уч. пособие. – М., 2006.